

Maint'a Redactorului:
si
Lucrari Redactiunii:
e in
Mai Morarilor Nr. 13.

ne refaceate nu se vor
deta numai de la coresponden-
tul regular ai „Federatiunei“
nu transmis si nepublicat se
vor arde.
~~~~~

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, emericialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a i Dominec'a, demanet'a.

Declaratiunea solemnă.

Combinandu epoc'a antimartiala a suferinței, natiuni romane, cu epoc'a seculului pre-; revocandu-ne in memoria momentulu unei idile neptbr. 1848 ca alu doilea impulsu spre redarea natiunale amortita si ferecata de catusiele teratice; vediendu-ne dati preste fruntariulu con-; natiunale, eschisi de pre terenulu legale 186^{3/4}, ma-; prospecte actuali de a vedè recunoscute dreptu-; teri competu natiunei romane; considerandu lu-; juste d'in diet'a pestana a le unoru deputati ro-; meni de misiunea loru; suspinandu la aspr'a roman'a procedura intreprinsa mai bine de 2 lune omni situatiunei, pentru nevinovatulu credeu-; riu natiunale, esitu d'in Mec'a romana la 3/15; in 1868, pre ariple publicitatii, si concomitatu de-; lu una nimu alu fia-cârui romanu adevaratul; ve-; adu-ne carmacii uaciei natiunali, d'in caus'a acelui; deu politicu, imborbecati intre Scîla si Caribde; astu si noi, servii cei mai adicti ai Majestatii; si ai monarciei austriace cu colorea naturala in-; la lumiei civilisate si iubitorie de dreptu si liber-; spundu: cumca, de ore ce credeu politiciu; unale, expresu in pronunciamentulu fratilor bla-; ni, nu contiene alt'a, decat simtiemintele natiunei; compatibile cu unitatea statului; de ore ce-; in pronunciamentu nu este decat reimprespetata; pre justelor postulate natiunale inca de la; 92-93 incepndu, suscrisii ne alipim cu trupu-; metu de pronunciamentulu impreseuatu, reso-; si suporta intru tote consecintele lui.

Datu Orlatu, in diu'a schimbare la fatia, anulu 1868.

(Urmaza 31 de suscrieri originali.)

Gherla, 26. aug. 1868.

adunarea generale a Asociatiunei transilvane
si literatur'a romana si cultur'a poporului ro-
manu.

Siedint'a I.

Eri, in 25 aug., 9 ore a. m., s'a tienutu siedint'a in sal'a ospetariei celei mari, unde s'a infatî-; unu publicu numerosu. D. Elia Macelariu punte si cetesce, inainte de tote, numele unei co-; siuni de 12 membri, carea, condusa prin Ilustr. Eppulu Vancia, va avea de a invita la aceasta adu-; ne pre presiedintele Asociatiunei. Propunerea se-; mi delocu, si dupa una diumetate de ora dlu pre-; siedint'e intră in sala. Ocupandu-si scaunulu presie-; d. presiedinte deschide adunarea generale prin-; discursu cetitu, in care, premietiendu-se ceteva-; mate preliminarie, se accentueza scopulu acestei; mari gen., tienuta in acestu anu pre malulu So-; siului, locul unde a cadiutu odiniora gloria ro-; ma „Lumin'a si cultur'a va mantu pre romanu“, d. presiedinte. (Discursulu intregu se va publica-; tardu.)

La discursulu bine tiesutu si sentit'u alu dlu siedint'e respunde d. canonicu Andreco, intondu marea valore a sciintielor si a studielor si-; gandu pre fia-care membru alu adunarei pentru a-; concursulu loru la respandirea progresului si a-; trei si pre aceste tienuturi romane de pre malulu; natiului, apoi multiemesce dlu presiedinte pentru-; sunea, ce s'a datu cetatii Gherla de a primi in-; suu pre acesta splendida adunare.

In intielesulu § 16 alu statutelor, se propune-; grea a loru 3 notari ad hoc si, refusandu dlu Io-; Moldovanu, se alesera prin achiamatiune d. Pop-; fiu, Visarionu Romanu si Dr. Mihali.

Dlu presiedinte anuncia apoi marea perde-; natiunale, casiunata natiunei intrege si in spe-; cificiunei transilvane prin mortea metropoli-; iromanu de eterna memoria, Siulutiu. Publi-; sh, petrusu de una dorere profunda, si, voindu a-; expresiune veneratiunei sale cîtra acestu mare-; im, se scola si asculta scolatu restulu vorbirei; siedintelui, declarandu mai de multe ori: „Po-; nenirea lui eterna.“

Ne avendu nimene de a face vr'o observare con-; programului propusu de comitetulu asociatiunei, Rusu, secretariu alu II, incepe cetirea raportului; mpr'a activitatii d'in anulu curinte a comitetului.

(Se va publica mai tardu. R. Objectele principali a-; le raportului sunt: stipendie, foia Asociatiunei; „Transilvania“, ereditatea dua repausatulu Pipos-; iu, stipendiele societăii „Transilvania“ d'in Bucuresci; unele propuner, anume: budgetulu pen-; tru anulu venitoriu, regulametulu relativ la in-; finitiarea reuniunilor districtuale si a agenturelor comunali; unu ofertu de 1600 . v. a. d'in partea dlu Iacobu Muresianu pentru inaintarea literaturei juridice si a agriculturei romane, unu altu ofertu d'in partea dlu Maieru, d'in S. Reginu; legatulu de 2000 fl. alu repausatului metropolitului Siulutiu, unu altu legatul de 210 fl. dpa repausatulu Bar-; ceanu, etc. Cu dorere amu intielesu d'in acestu rap-; portu, cî mai multi membrii Asociatiunei nu au solvitu tac'sa anuale.

Urmeza cetirea raportulu dlu Stezaru, capitanu in pensiune si casieru alu Asociatiunei. Raportorulu fu aplaudat.

Se cletesce apoi raportul bibliotecariului Asociatiunei. Facundu-se amentire despre ofertulu de cărti d'in partea ministeriului cultelor d'in România transcarpantina, publiculu stigâ cu emotiune: „Sîn-; vieze!“ — Se observă, cî raportulu d'in anulu trecu-; tu despre primirea diurnalului „Albina“ a fostu smin-; titu, fiindu cî Asociatiunea na primitu acestu diu-; nalu neci in anulu trecutu neci in celu curinte.

La propunerea dlu presiedinte, dnii Ioanu Maieru, Huza si Vasiliu Popu, vice-notariu co-; mitatense, primira insarcinarea de a conserie pre-; membrui noui. Conscierea se deschise la 4 ore.

Se alese una comisiiune de 5 membri, pre cum dd. can. Biltiu, Laz. Baldi, Dr. Nemesiu, Nic. Siandor si Brendusianu. Comisiiunea budgeta-; ria: dd. prep. Macedonu Popu, Moldovanu, prof. Busfîie, Secula si Stéf. Popu.

Pentru consemnarea propunerilor relative la Asociatiune s'a alesu dd. Bohetelu, Balantu, vice-capitanulu Iosifu Popu, Medanu, Andereco, Dr. Ratiu si Gayr. Maniu.

Comisiiunile voru raportà in siedint'a viitora

Tempulu restante eră a se intrebuinta pentru cetirea operelor incuse, inse dlu Pavelu, vicariu d'in Marmatfa, luă mai antâi cuventulu si facu propunerea: Sîn se estinda activitatea Asociatiunei si preste romanimea d'in comitatele Marmatfa si Satu-Mare. Presiedinte roga pre propunetoriu a insinuă acésta propun-; nere la comisiiunea alesa spre acestu scopu.

Se suie apoi in catedra bravulu si junele nostru poetu, dlu Vulcanu. Publiculu lu saluta cu cele mai scomotose aplause. Dlu Vulcanu dechiamâ poesi'a intitulata „Geniulu natiunei.“ Dechiamatoriulu fu interuptu de vivate la fia-care strofa. Intr'adeveru, am cetitu cu viua placere mai multe poesie de a le dlu Vulcanu, am audîtu mai de multe ori dechiamatiuni si peroratiuni d'in poesiele dsale, inse poesi'a dechiamata astă-di prin d. autoru este, dupa parerea mea, poesi'a cea mai sublime d'intre productele inspiratiunei sale nobile; acésta bucata cuprinde cele mai frumose figure poetice, cari impletescu intr'o cu-; nuna graciosa sentiulu natiunale, care caracteriseaza pre dlu autoru si tote poesiele dsale.

Dlu Iustinu Popfiu cletesce unu panegiricu pre-interesante a supr'a repausatului poetu si desti-; patoriu alu natiunei romane, Andreiu Muresianu. In discursulu său, dlu Popfiu fu intreruptu de aplause dese.

In fine, dlu Iosifu Popu, asesore cottu, cletesce unu operatu intitulat: „Occupatiunile primitive a le omenilor si inventiunile aceloru-a, cu deductiune la poporulu romanu.“

Dupa cetirea acestui discursu, ce fu urmarit u cu atentiu viau, siedint'a se radică la 1 ora d. m.

La 2 ore d. m. se tienu unu banchetu natiunale, datu prin intielegint'a romana d'in Gherla.

Sîrulu toastelor tienute la acestu banchetu fu inceputu prin dlu presiedinte alu Asociatiunei, care radică pocalulu pentru vietia si sanetatea Imperatului si famili'a imperatesca. Dlu Gav. Maniu a toastat pentru inelungat'a vietia a dlu presiedinte alu Asociatiunei, care ca jude pota usioră multu sorteia poporului romanu si estu-modu inca va conlucră la prosperarea natiunale; — dlu Dr. Ratiu radică pocalulu pentru unirea in cugete si sentiri

Pretiulu de Prenumeratii:
Pre trei lune . . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . . 15 fl.

Pentru Romania :
4 galb. pre ann. — 2 galb. pre 1/4 de ann.

Pentru Insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. tapa tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Locu deschis
20 cr. de linia
Unu exemplar costă 10 cr.
~~~~~

a totu oru Romanilor. Dlu Secula, ase-; soru in Zarandu, toastea pentru luptatorii d'in 1848 si in specie pentru sanetatea dui protopopu Balantu. Dlu Vulcanu saluta pre membrii adunarei gene-; rale a Asociatiunei in numele tenerimei romane d'in Pest'a. Stranepotii lui Gelu saluta prin d. G. Manu pre stranepotii lui Menu-Morutu si ai lui Dragosiu. Altu membru radică pocalulu pentru inelungat'a vie-; tia si sanetate a anteluptatorului romanu, Dr. Ra-; tiu. D'intre multele toaste cîte s'a mai tienutu, mai amintescu aci pre alu dlu Dragescu care vorbi despre conservarea onorei natiunale, li-; bertate si caracterulu nepetatu, fiindu aplaudat mai la totu cuventulu. — Dlu Vasiliu Popu, protop. in Selagiu, si-aduse a minte de de-; stinsii barbatii ai natiunei nostre, Cipariu, Ba-; ritiu, Romanu si Hodosiu, cari si adi in cen-; trul Romaniei asuda pentru cultur'a si literatur'a natiunale. Vivatele dese si sgomotose au datu unu prea inederat documentu, cu cîta alipire este in-; reg'a natiune cîtra acesti barbatii meritati, cari nu au incetatu neci-candu a fi intrepretii fideli ai opin-; unei publice romane. Trebuie sî amintescu, cî am audîtu si unu toastu in limb'a magiara, ce l'a rostitu primariulu cetatei Gherla, dlu Simai.

Dupa prandiulu, ce s'a finit u numai dupa 4 ore, membrii comisiunilor s'a retrasu si au lucratu pâna ser'a; o parte a publicului a petrecutu tempulu intre conversari amicabili; era Romanii d'in Selagiu si d'in comitatele Satu-Mare, Ugoci'a si Marmatfa, s'a intrunitu intr'o conferintia privata, sub presie-; diul dlu v.-capitanu Iosifu Popu.

In acésta conferintia s'a alesu o comisiune de 8 membri, care va staru la dlu presiedinte alu Asociatiunei si la membrii Asociatiunei, ca sî se decida, cum ea adunarea generale a Asociatiunei se va tienè in anulu viitoru in Sioica Mare, in Chioaru. Alu doile obiectu, discutatu in acésta conferintia, a fostu, ca activitatea Asociatiunei transilvane sî se estinda si preste comitatele: Satu-Mare, Ugoci'a si Marmatfa, respective ca adunările generali a le Asociatiunei numite sî se transpuna si in aceste locuri romane. Acestu obiectu se va pertră in siedintia publica.

Cum cî la adunarea presinte au grabitul atâtia romani de ambe secsele si d'in cele mai departate locuri, d'in o parte se pot atribui si impregiurarei, cî, conformu anunciarilor d'in diurale, toti tienau sema cî dlu Pascali va veni la Gherla si va delecta cu artea sa pre publiculu romanu. Dorere! Domnulu Pascali, devenindu morbosu, nu potu sî satisfaca do-; rintiei publicului romanu de a potè gustă placerea, ce i-ar fi datu Tali'a romana.

Acésta impregiurare neplacuta deveni, bare-; mu in parte, mai nesentita prin balulu natiunale ce se va arangia eri sera de unu comitetu alesu spre acestu scopu.

Siedint'a II.

(Tinuta la 26 aug.)

Deschidiendu-se siedint'a si autenticandu-se procesulu verbale alu siedintie trecute, dlu presiedinte presinta un'a scire telegrafica de la junimea romana d'in Pest'a, care „felicită Adunarea si cere binecuvantarea ceriului a supr'a lucrărilor ei.“

Apoi se dă cetire unei scrisori, adresata presie-; diului d'in partea Asociatiunei de asecuratiune: „Transilvania“, carea facundu cunoscutu scopulu acestei asociatiunei roga pre dlu presiedinte, se recomende acestu institutu adunarei gen; dlu presie-; diinte si-implinesce acésta placuta insarcinare. Dlu J. Popfiu propune, ca sî se recomenda fia-cârui membru alu Asociatiunei a influenti in cerculu său de activitate pentru sprinirea acestei asociatiuni de asecuratiune. Acesta propunere se si primește dupa o deslucire data de dlu Visarionu Romanu, in pri-; vinti'a institutului d'in cestiune.

Trecundu-se apoi la ordinea dîlei, dlu Josifu Popu asesoru, cletesce un'a disertatiune interesante, a dui Vasiliu Vajda.

Acestu discursu e continuarea celui, ce s'a cetitu in anulu trecutu, in adunarea gen. d'in Clusiu. Obietele acestui discursu sunt: recunoscint'a cîtra bi-; nefacatorii si cîtra barbatii binemeritati ai natiunei; relativu la acesta tema propune, ca unde s'a incep-; tu a se stringe colepte pentru radicarea unor monu-

minate, asociatiunea să influinteze, ca coleptele să se execuze cătu mai curundu radicandu-se monumintele respective, ér' restulu baniloru incursi să se intrebuinteze spre fundarea unoru stipendie, numite dupa numele barbatiloru pentru cari s'au radicatu acele monuminte; — sustinerea memoriei fundatoriloru barbatii naționali prin un'a carte de auru, etc., și promoverea industriei și agronomiei ratiunale la poporul romanu. Adunarea Iuandu in consideratiune ponderositatea acestui discursu plin de atate idee practice, la propunerea dlu Josif Popu, decide, că acestu discursu să se transpuna la un'a comisiune alesă d'in 7 membri locuitori in Clusiu si in apropiare, cari in contielegere cu dlu autoru voru luă la discutare operatulu cetită si acésta comisiune va raportă adunarei gen. viitorie, s'a mai facutu inca si alte propunerii in ast'a privintia, cari inse dupa o discutare mai indelungata, cadiura. — Mai departe se primeste propunerea dlu Macelariu, prin care se decide, că propunerile d'in disertatiunea cetita a dlu Vaida se primestru in principiu.

Comisiunea pentru inscrierea membrilor noui face a se cetă raportulu său, dupa care s'au inscris 3 membri fundatori si 40 membri ordinari noui, de la cari au incursu sum'a de 1488 fl. — Se primeste cu aplause.

Din partea comisiunei esmise pentru revederea socoteleloru d'in anulu trecutu, raporteaza dlu dr. Brindusianu; socotelele s'au aflatu in cea mai mare acuratetia; propune primirea raportului dlu casieru alu asociatiunei, ce se si primeste si se exprime protocolarminte multiumita dlu casieru pentru punctualitatea, cu care a condus trebile asociatiunei. —

Dup'aceste s'a datu cetire raportului asupr'a bugetului asociatiunei pre anulu viitoriu. Acestu raportu s'a primitu mai nestramutat d'in partea adunarei. Raportulu comisiunei inca face numai pucine schimbări in propunerea bugetaria a comitetului, precum s'a publicatu aceea in ultimulu uru alu „Transilvaniei.”

Cea mai infocata discutiune s'a escatu inse la punctul relativu la redigerea foiei asociatiunei, respective la influențarea comitetului asupr'a redigerei si supraveghierei organului asociatiunei. Dd. Visarionu Romanu si I. Vulcanu au poftitu intreprarea §§-loru 16 si 32, d'in statute, ce inse, dupa una discutiune multilaterală, la care au participat dd. Hainia, Macelariu, Ioane Rusu etc. nu s'a intemplatu primindu-se propunerea, ca comitetul si de acum nainte să dea mana de ajutoriu dlu redactoriu G. Baritiu, care insu-si a rogatu pre comitetu, să reveda unele operate, ce au a esf in „Transilvania” si cari operate nu sunt d'in pen'a dsale. In daru a obieptatu aci dlu Vulcanu, că prin censurarea operatelor d'in partea comitetului, de o parte multi se geneza a tramite elaborate acestei foie, éra de alta parte unii articli interesanti, pana ce se censureza fiindu tramisi de la Brasov la Sabiu, si-perdu valoarea si prin estu modu patimesce materialmente „Transilvania.”

Siedint'a s'a radicatu la 2 ore d. m. si se va continua d. m. la 5 ore. La dlu eppu Vancia e unu banchetu datu intru onorea membriloru asociatiunei.

— Balulu datu a sera a fostu forte splendidu. Omitu descrierea multelor frumuseti romane intru-

nite la acestu balu mad'in tote partile si amintescu numai atâtu-a, că niciandu n'am avutu onore a fi in o petrecere romană de numerosa. Junii si junele au saltat pana emaneti'a la 5 ore, éra alta parte a publicului a caversatu si toastatu priu chilele laterale.

Coron'a toastelor d'in acesta sera a fostu undu rostitu cu multa place de dlu Muresianu, intru sanatatea dlu E. Macelariu. Cuvintele d'in urma ale acestui toastu, „*E traiesca intru multi ani dlu E. Macelariu, deca nu va mai intra in dieta Ungariei*“ au storsu aplause frenetice si indelungate. Siè să fia!

C.

Marele principiu alu Transilvaniei.

V.

Cestinea rurala.

Un'a d'in cele maigrele nemultiamiri a le poporului romanescu in Transilvania purcede d'in imprejurarea, că cestinea rurala, său cum se numesce acolo, cestinea urbaiale (corvée), in locu să fia deslegata si impaciuită tocmai d'in contr'a, se mai afă incircata si sploatta in modulu celu mai meschinu spre ruinarea mi multoru mii de familie. — „Ce felu?“ va intrebă inea-va, „au anulu 1848—9 nu deslegase acea maria cestine? au sangele cătu să fosest versat in diec lune de dile, nu fusese prisosu de ajunsu pentru mpacarea ei?“ La aceste intrebări cauta să respuntemu cu profunda parere de reu cu unu NU categoric: éra pentru ca să simu intielesii mai bine in deduțiile nostre, ne vedem si liti a ne permite aici o surta descriere a sclavici tieranilor d'in Transilvania asi, pre cum o afase pe aceea an. 1848 atâtu dupa legile, cătu si dupa prască a acelei tiere de trei ori nefericite.

Intru intielesulu legilor vechie ale Transilvaniei, feudalismul pana la anulu 1784, adica pana la revolutiunea romanesca comandata de trei conatiuni Horea, Cloșca si Crisanu, era in acea tiera ca si in Ungaria, ca si in alte căte-va Staturi, o copia a referentilor paganeschi dintre d'bmnu si sclavu; tieranulu nu era persona, ci numai lucru, elu era legatu de glia (glebac adscriptus), famili'a sa nu avea dreptu de ereditate, ci dupa lege ori-ce avere a lui si chiaru famili'a sa dupa morte traiă in proprietatea domnului. In urmarea revolutiunii s'a desfiintat dreptulu domnului de proprietate absoluta a supr'a sclavului, s'a regulat in cătu va modulu de a robii, daca ne este iertatu a ne esprimă asi, si s'a datu tieranului sclavu vol'a de a se potă stramută de suptu domni'a si potestatea unui-a suptu acelui-l-altu. Sclavii era de trei categorie principale, iobagi, dileri, curialisti. Alte subimpartiri le retacemu, pentru ca să nu complică deductiunile nostre. Iobagi, in majoritatea loru precumpenatoria se numeau său iobagi de „sesiune intregă“, său de „semi-sesiune“, o sesiune intregă constă camu d'in 32 pana la 40 jure (pogone) de căte 1600 stanjeni patrati. Pamantul cultivat de iobagi se numia colonicatura. Suptu dileri se intielegea acea clasa de oameni cari avea numai căte o casutia acoperita cu paie, o gradinutia si celu multu căte unulu pana in trei jugere. Curialistii avea numai căte o casciora si o gradinutia, adesea insc le lipsea si acésta. Servi-

ciul, care se numea robotă sau robia, constă in iobagii cu sesiune intregă d'in doue sute opt dile de lucru cu căte patru vite de jugu, dieciel'a d'in tote cerealele căte producea, cumu si d'in musti, era femeia iobagiului trebuia să torea pe sema boierotii cei căti-va funti de canepa, să dñe unu numeru amintiu de oue, pui si gaine, să merge si căte-va dile la cernutu de grau, la tiesutu, etc. Iobagii cu semi-sesiuni faceă căte 104 dile totu cu căte patru tragatori si dà tote cele-lalte in proportiune de jumetate.

1. Dilerii faceă căte 52 dile cu palmă, unu si căte 104 pe anu; curialistii se tocmea, care cumu potea d'in gratia boierului, pentru că legea uitase cu totulu pe acésta clasa de omeni. Acestea era servitile facute in folosulu clasei boierești privilegiate. Inse aclea-si clase de tierani trebuia să porte in linia prima si sarcinele Statului, ei plătea totu felulu de imposite, precum: birulu caprului căte 2 si 3 florini moneta conventiunale (cinci si 7 jum. franci), tacsa pentru vite cornute, copitate, oi, rimatori, stupi, etc.; preste acestea tierani mai lucră căte 2, 3 pana in 5 septemane si la ferea drumurilor, era angariati la transporturi militare si altele ca acestea. Să mai inseamnăm atunci in doue diferinti intre sclavii d'in Transilvania si Ungaria si intre clacasii său vecinii d'in Moldova-Romania. Iobagii, dilerii si curialistii era lipiti de dreptulu de a potă intentia cui-va vr'unu procesu in person'a propria, ci in loculu loru avea să porte procesulu domnii loru, ceea ce inse nu se intemplă mai nici odata, prin urmare tieranulu mai nici odata nu si potea aperă dreptulu său. Tieranulu transilvan inse era lipitul si de dreptulu de a-si cumpără penei săi proprietate de pamant, afara numai, dacă potea să scape la vr'unu orasius unie-va, său in partea meridionala a tieriei, in asi numitulu fundat regius, in cari Romania locuiesc amestecati cu sasii. Inca unu. Fiii de tierani robiti nu potea să intre niici o functiune publica, afara numai de unele casinouri cari era naintati nu de dreptu, ci numai d'in grata monarcului. Fiii de preoti inca se conumeră in clasă sclavilor, deca parintii loru nu s'au tienutu de clasă privilegiata, său adeca, deca nu avea pielea, precum se numea in Transilvania diplome nobilitarie. Boierii si privilegiati avea dreptulu de a judeca, a batasi a intemnită pe tieranu ori-candu, era acestu dreptu se esplică prin lege cu terminulu latinescu forum dominale. De vre-unu recursu nu putea nisi vorba.

In fine, darea sangeliui, adeca serviciului armata, cadea totu numai a supr'a tieranilor, pe că nobilii precum era scutiti de ori-ce imposite si sarcine publice, intocmai era scutiti si de inrolamente la oste. La darea sangeliui inse participă si poplatiunea oraselor, precum participă si la imposite Statului.

In anulu 1819, candu cu miscările carbonareloru d'in Italia si Spania, aristocratiile spaientice se involu cu regimulu, pentru ca să elaboreze un regulamentu pentru reporturile tieranilor că proprietari (Urbarium); inse dupa ce trecu perioadă, acelu proiectu inca se delatură, era in băncu acestu-a unu conte luă asupra-si insarcarea de a elabora unu proiectu, dupa care să se pota micsori numerul populatiunei romane.

se unescă, ce e dreptu; inse nu cu alta natiune, care vrăie natiunalitatea d'impreuna cu cultur'a, care o are, ci e unescă mai antâiu cu sine insa-si, ca să se apuce de cultură natiunală cu poteri unite. Ce se tiene de romani: ar fi romania, daca s'ar lăpedă de natiunalitate-si si s'ar uni cu ungarii pentru cultura. Intiepteuna spune, că romanul să se unescă cu romanu, germanul cu germanu, schiaiu cu schiaiu pentru inaintarea culturei. Asă dura romania, mai tâiu, să se unescă intre sine spre acestu scopu de la Nisippana la Emu, si de la Emu pana la Tisa; apoi să se ureze cu celelalte familie romane pentru identitatea limbii si cununii a ea firesca a cugetelor si a simtiemintelor. O insotită ca acésta poate să aiba locu si fiindu ore-care natiune împărtă subu mai multe guverne, fiindu că n'are fire si tendință politica, ci este destinata singuru spre inaintarea cultură umanității pe calea cea firesca a natiunalității ver-cărui popor. Asă i vedem po germani si italieni forte uniti inaintarea sciintielor si artilor, cu tote că suntu despăgubiti in mai multe guverne; inse unetatea limbii i legă pre toti, împăratii subu guvernu de sultanu au republicanu.

Ea ce inseamnă are limb'a natiunale la întreaga: ea reguleaza misiunile victiei la tote, ca crerii misiunile trupului, le insufletiesc si le inaltia, daca o stima cum se cade, lipsa ei le duce la barbaria, daca nu sciu să se sierbesca cu ea, numai in bratiele ei crește artea si sciintia, numai eu aripele artei si a lo sciintiei sfora industri'a si negoziul, numai in aceste gradine infloresc fericirea natiunilor; deci care dice, că natiunea romana se poate cultivă si in scoli străinilor, acesta va, ca natiunea romana să romanească si sierba altorii natiuni, „hic niger est, hunc tu roman e cayeto!“

Acum să vedem, cătu adeveru cuprinde in sine acea teoria faimosă a politiciilor d'in Bud'a-Pest'a, si a celor d'in

F O L S I O R A.

Discursul lui S. Barnutiu d'in 1/2 maiu 1848, de relatiunile Romanilor cu Ungurii, si de libertatea natiunala.*)

Asă voru pată romanii, daca voru bagă limb'a ungurescă in scolele natiunali; si cu atâtu voru merită mai multu despreștiul lumii, fiindu că traimu in seculul luminelor, vedem descooperirile gintiloru luminate, ne spunu tote aceste-a, că cultur'a loru cea adeverata numai de atunci se incepe, de candu au inceputu a inveti in limbele natiunali. Anglia n'areta, că cultur'a loru nu se poate inainta de cătu anglezesc, a franciloru francesc, a italianiloru italiennesc, a germaniloru nemtiesc, si in urma ungrurii striga de resuna tota lumea, că natiunea ungurescă nu se poate cultivă de cătu unguresc; ce absurditate ar' fi d'in partea romaniloru, candu ar' dice in contr'a consensului toturor gintiloru: asă este, că romanul inca nu poate inveti, neci i se cade a se cultivă fără numai ungurescă. Daca voru inveti in limbele romaniloru la scole ungurescă, nu voru fi neci de unu folosu natiunei romane, pentru că in scolele unguriloru, se voru deprinde ca să-i inveti pe unguri, nu pe romani. Scimu căta impedecare au fostu pana acum pentru cultura limb'a latina, ca limb'a invetiamentului, si afara de acésta pentru romani lips'a scolelor natiunali; cătu asudă tenerii romaniloru, si ne mirămu de unde vine, că au atâtu de putine cunoșinti, si pana acum romanii totu au mai inveti si in limb'a loru celu putin in Blasius, dar' daca se voru propune tote cunoșintele in limba straină: ce lumina poate să accepte natiunea nostra de la atari scole? si lucru cunoscutu, că preotii unguriloru refor-

*) A se vedea nr. tr.

mati suntu mai buni oratori de cătu ai catoliciloru si ai românilor, pentru că invetia cunoșintele si artea retrica in limb'a natiunale d'in teneretie: căti oratori si poeti cu renume ar' fi creatu scolele Blasius, candu ar' fi invetiatu a pororă tenerimea nostra nu numai pro Milone si pro Domo sua, ci si pentru natiunea nostra, nu numai latinescă contr'a rapirilor lui Verres si a conjuratului Catilină, ci si romanescă asupr'a tiraniei, subu care gemu romanii! Ci să nu ve indouiti cătu-si de putinu, că daca nu voru avă romanii scole natiunali cu limb'a loru pentru tote ramurile cunoșintei omenesci, nu voru avă in eternu neci politici si juristi, neci advocați buni; neci oratori si poeti, carii să respunda numelui loru; literatur'a nostra inca nu va apăca neci o-data prestre mediocritate, ca si cunoșinti a limbelor clasice si totu tesaurulu cunoșintelor antice si alu lumeni de astă-di numai cu ajutoriul limbii natiunali se poate cascigă. Cum va detuna deputatulu natiunei in contr'a despoticului in adunări, daca nu se va inveti d'in teneretie a lui cunoșinti si a lui-uri; cum se va aprinde de amorea libertății, candu se va nasce sierbu altei natiuni? Scolele ungurescă voru smulge d'in pepturile teneriloru natiunei nostre si amoarea aceea, care o plantase intr'însele mamele romane; si cu cătu voru inveti mai multi romani la scole străine, cu atâtu va pierde natiunea mai multi fii; lacomia onoriloru si folosulu privatu i va trage cătu straini, ei voru amă numai limb'a ungurescă, se voru incanta de frumusetile acesti-a si voru admiră faptele natiunei ungurescă, pentru că nu mai acesele le voru cunoște, tota vietă si dorul loru va fi legat singur de natiunea, care-i va amagi cu frumusetea si cu bunetățile sale: de natiunea romana nu-i va mai legă nimicu, rumpendu-se odata legatură cea d'antâiu si cea d'in urma a limbii natiunali.

Dreptu aceea, daca si-vre cultur'a ore-care natiune: să

scă in Transilvania. Acelu proiectu interesantu se află într'unu exemplariu în archivulu de la Clusiu, în altul in manele unui functionariu de rangu altu.

In anulu 1830 tienendu-se in Clusiu conferințe mai multe in afacerile tierei, baronulu Nicolae Wesselényi dîse si scrisse: Să desfintăm sclavi'a, ne suptu unic'a condițiune, ca Romanii să se lapede în totul de limb'a si natiunalitatea loru pentru totu-nă si să invetie numai limb'a magiara*). Intr' acea acel'a-si Wesselényi introduceșe in moscile sale ius prima noctis, pentru că dîcea, că elu se intre indetoratu a corege si a melioră cas'a omeniru săi, prenum ameliorase si ras'a cailoru, etc.

In anulu 1846—7 diet'a Transilvaniei decretă natiunarea robiei tieranilor la jumetate, inse suptu condițiune, ca să se lase in manele loru dupa calită-pamentului numai căte 9, 12, 14 pogone. Imperatul Ferdinand I, nescindu ce face, sanctiună la lege luptesa, in cătu aceea in anulu 1848 să se si esecuteze. Unu murmuru fiorosu audiu in totu coprinsulu tierei. Inca cinci siese lune de pace europea, si nu trebuia o revoluție de Parisu pentru ca in Transilvania să spargă un'a din revoluționile cele mai crunte, în căte s'au vediutu vreodata. In acelu casu tieranu magiaru era să dă de siguru man'a cu tieranu romanu.

In acel'a stare astă anulu 1848 cestiunea rușă său agraria in Transilvania.

In 15 maiu 1848 adunarea natiunala romanea de la Blasius prochiamă si desfintarea sclaviei, ne fără nici o desbagubire din partea Statului, pentru că dîcea, cumcă robi'a de patru sute de ani a fostu despăgubire destula. In iuniu alu acelui-si anu diet'a tierei compusa din 290 aristocrați, trei-dieci trasianni si nici unu reprezentante alu clasei tieraniloru, prochiamă desfintarea sclaviei cu despăgubire bogata si cu condițiune de a se desfintă totu o dată si autonomia tierei, a se esită si limb'a romanea din tiera.

Dupa ce armatele aliate in Augustu 1849 traiape Ungari'a la pamantu si se introduceșe preste totu legea martiale, era furcelor si glontielor magiare sucesera furcele si glontiele austriace, cei de la putere se apucara si de regularea cestiunei agrarie. Asă inse in Iuniu 1854 esă sub nume de patentă imperatesca o lege rurala atât de complicata, in cătu aceea-pana in sfârșit de astă-di este unu isvoru bogatu de procesele cele mai afurisite din lume. Cunoștemu unu advocat, care singuru are peste trei mii procese agrarie in grijea sea. Comuna Brasovu-ki, care insa-si avuse iobagii săi, se afla in puseta nu pră placuta, de a intentă peste patru mii sute procese agrarie! Totu-si unu folosu positivu ar fi acea patentă imperatesca, că adica in puterea si se numerara, pre cumu s'a mai dîsu, la 5200 familie privilegiate peste siepte-dieci milione fiorini despăgubire. Asă este, inse banii acei-a suntu deja locati, pre cumu dîsu Romanii pe la noi; asă darai multe familie boiarescu, au capetatu unu gustu nespusu de mare de a subjugă din nou pe tieranii

*) Vedi carteia lui Wesselényi titulata Balitetelek (Prejudiciale), 8° mare, tiparita in Bucuresci (?) 1830.

prin cu ei advocați ai Uniunii, cari dîsu, că pre cum cere metatea statului uniformitate de dreptu, asă cere năperat si uniformitate de limba pentru legi, pentru inlesnirea guvernării, pentru scientie, si cum că celealte limbe neci din acea causa nu se potu suferi, pentru că acelea nu suntu culte de iunii

Unu guvern de fere selbatece ie numai dieciul'a din animalele cele blande, si apoi le lasa să cantă, să ragesca, să boare si să se guverne fia-care dupa firea speciei sale. Deci in guvern de omeni e mai selbatuc de cătu ferice, daca nu sufere limbele altoru natiuni, si pe acesta a se guverna ver-care dupa natur'a si indigintile sale. Inse mintea cea sazioasa nu poate aproba atare statu. Daca e de lipsa, ca să fia state pe pamantu, si daca e statulu tocmai o necesitate de la natura: atunci statulu fără indointia numai pentru aceea de lipsa, că fiindu in statu omeni, să se pota apăra mai usioru intr'insul, de cătu afara de statu; adeca: Statulu e unu asiediamentu omenescu spre aperarea personei si a bunurilor omenirei. Candu dîsu, că e si ediamen tu omenescu: atunci voiu să intielegu, că neci nu e asiediamentu angereșcu, mai pre susu de fire, neci nu trebue să fia institutu diavoleșcu, iadu inghititoru de libertate, si spaima giților nepotintiose; candu dîsu spre aperarea personei: atunci intielegu totu-de-odata si libertata si onorea, că-ci omenii, fără libertate si onore, mai multu suntu vite, cari acum trag in jugulu unui, acum intr'altu altui tiranu, de cătu omeni; candu dîsu, spre aperarea bunurilor: atunci intielegu nu numai mancarea si beutur'a, imbracamentul si locuinta, ci, afara de libertate, intielegu si limb'a, că-ci cine va dîce, că ar fi mai bine de omeni, candu ar fi muti! — candu vorbescu de omenire: atunci intielegu tote natiunile, că-ci cine va dîce, că natiunile nu suntu partile omenirei? in urma,

rescumperati odata, său vorbindu mai dreptu, rescumperare de patru sute de ori in patru sute de ani si era-si robiti.

Austriacii instituisera tribunale urbariali spre a regulă confuse raporturi agrarie, aceleia inse n'au placutu si au fostu suspinse. Diet'a transilvana din 1863/4 fusese provocata de monarcu, pentru ca să lucreze si in acel'a cestiune fatală, care tiene in neodina permanenta pe mai bine de doue sute mii de familie; acea dieta inse, din cauza că era in ea si siese dieci de Romani, fu aruncata in aeru. Ministeriulu magiaru armatu cu indemnity alu său, dechiară, că vră să se apuce cu totu din a d'insulu de regularea cestiunei agrarie; ce să vedi inse! in siedint'a din 3 augustu a dietei unguresci ministrul Horváth dechiară in fati'a tierei, că dieu elu n'are bani pentru platirea tribunalelor urbariale! Intr'aceea boiarii, proprietari alii cu fratii loru amplioatai de la administratiune si cu tribunalele, au inceputu a gonă barbatesce pe familie tieranesci si a le dă pamantului casele, camarile, granariele, siopronele, etc. Apoi ve mai mirati, daca familie romanesci si secuesci aruncate sub ceriulu liberu, reduse la sapa de lemn, ajunse fugarie pe pamantu, parasescu loculu nascerii loru, si in locu da udă cu lacrime numai mormintele strabune, versa siroie de lacrime peste locuri ne-cunoscute loru. Celu care cunosce, ce inseamnează patriotismul patologic mai vertosu la poporul tieranu, va scări aperițiu mai bine marimea nefericirei lui.

giu piosu pentru a mai vedea asemenea sante si globose remasfie. Strainulu, in furi'a lui de armare, si prin urmare de demoralisare si aservire a nemului romanescu, n'a lasatu nicairi arm'a in man'a Romanului, si cele cari se mai gasescu rare ori căte la unu radiasiu din partea codrului, au fostu tainuite in se-nulu pamantului, aperate si pazite cu iubirea unui fiu pentru arm'a, cu care a scapatu de morte pe man'a lui.

Epoca lungă si durerosa a aservirei Romanilor a trecutu. Fia-care romanu cultivatoru este acum proprietariu, arm'a i este data in mana fără temere, că-ci elu nu poate voia de cătu binele patriei, aperarea amicilor ei si combaterea inimicilor. Acea, care nu voiesce a se dă arm'a in man'a ori-carui Romanu, scie bine, că este inemicul lui si se teme a nu luă resplat'a, ce merita unu asuprioru alu poporului. Acum nu mai aterna de cătu de Romani, din orice clasa ar fi, ca să redevena demni de gloriosii loru stramosi, că-ci ca si d'insii sunt proprietari si nou'a lege a armarei i face pe toti soldati.

Inse lung'a servitute a facutu, ca multi Romani să perda consciintia poterei si datoriei loru. Si aceia dintr-o insii, in cari aceste mari simtieminte remaseră viu, multu timpu si prin felurite pericole si sacrificie trebuia să facă să resune cantulu desceptarei, pana ce in fine Romani intră in cea mai mare parte din vechiele ei drepturi suverane! Printre obiceiurile cele bune stramosiesci, uitate in servitute, este si deprinderea armelor; iubirea loru a admis in anim'a Romanilor, iubire, carei-a stramosii nostri Romanii datoră imperat'ă lumii. Pentru a readuce acestu obiceiu, asta iubire, si a reintari prin ea corpulu si sufletulu, unu micu numeru de cetătiani devotati binelui patriei, in capulu carorua se puse d. V. A. Urechia, a carui intreprinderi totu-deuna nu au alta tinta, de cătu radicare Romania, glorificare intregei natiuni romane, instituire societatea de arm'e, gimnastica si dare la semnu, atât de cunoscute, dupa căte-va lune numai de existintia, in capitale si in Romani intrega. Propasfrea acestei societăți, gratia in mare parte presedintelui ei, d. Urechia, fu in proportiune cu marimea scopului ei. In mai putien de siese lune, numerulu membrilor ei se urcase pana la aproape patru sute. Localulu ei actuale, gradin'a Iancu Manu, este minunat; in arangiarca lui plina de bunu gustu si de intielesuri frumose si natiunale in ori ce inscriptiune, in ori ce trofeu de arm'e, se intrevede o mana... o mana, despre care in mai multe ronduri, la serbări insemnante, avuramu ocasiunea a o semnală ca unu modelu de bunu gustu si de imaginatiune bogata.

Societatea, in patru ronduri deja in asta vera, facă concursuri de poporul de tragere la semnu. Duminecă trecuta fu unulu din aceste concursuri, si unu mare numeru de tineri meseriasi si industriali veniră in loculu, de asupra usiei carui-a să scrisu Patria, pentru a se eseră la arm'e, a se intrece tragedi in Discordin si Inamicul (titlurile celor două tiente, pentru pistolu si carabina). Emulatiunea este in ori ce unu midilocu putericu de stimulare, de aceea si societatea a alesu acestu midilocu pentru a ajunge scopulu instituirei sale: readucerea iubirei armelor la Romanii. De aceea inca, societatea

ROMANIA.

Societatea de arme, gimnastica si dare la semnu.

Cine a caletorit acumu cătă-va ani prin satele de radiasiu din Romani de susu său prin cele de mosneni din Romani de josu, n'a potutu vedea fără unu fioru de intusiasm mestecatu cu unu simtimentu durerosu, aceste remasfie ale temeliei glorioselor armate ale lui Stefanu si Mihaiu, inconjurate inse de ruinele decadute ale acelora-si proprietari si soldati vitezi, prefaciuti de domitorii straini si lacomi, si de fiu vitregi ai patriei, intr'o clasa de cultivatori ai pamantului, robiti aproape clasei privilegiate a proprietarilor mari.

Primindu franc'a si bun'a ospitalitate romanescă, ce caletoriulu gasesce totu deuna in familie radiasiilor, unu simtimentu de veneratiune n'a potutu lipsi de a lu-cuprinde vediendu la loculu de onore in unele case de ale loru, armele stirbite si transmisse din generatiune in generatiune, ale gloriosilor romani nostri stramosi. — Dinaintea acelei casce ruginité de timpu si turtite de loviturele inamicului, care aperase capulu unui erou, dinaintea acelui lance, a carei agerime a fostu muiata de foculu luptei, daru a carei lemn sculecatu cu arta atesta, cătu era de multu iubită de acel'a, care cu ea si-apera patria; dinaintea acelei maciuce tăntuite, a carei resunetu facea să fuga Turcii si Tatarii; dinaintea aceloru zile, de cari se frangeau armele paganilor si cari aperasera corpulu unui parinte alu nostru, capulu se descopere cu umilitia, frunta se apleca ca dinaintea unui lucru santu, o lacrima de entusiasm pica din ochi, urmata de alt'a de o durere sfasitorie, că-ci vai! trebuie a cercetă multu, si a face unu lungu pelerina-

candu dîsu, natiune: atunci intielegu person'a unui poporu intregu, care e legatu intre sine cu acea-si limba si dateni, că-ci cine va dîce, că natur'a i-ar fi desbracatu pe omeni de demnitatea de persona, candu i-au unitu intr'unu corpu natiunile cu legaturele fratiei acestei minunate?

Daca o data e persona fia-care omu, atunci nu poate să fie unu omu mai persona de cătu altulu; prin urmare nu poate să dica cătra alti omeni: eu suntu statulu, voi a mea e lege pentru toti; daca e persona ver-care natiune: atunci un'a natiune nu poate fi mai persona de cătu alt'a, prin urmare nu poate să dica cătra celealte natiuni din acel'a-si statu: „numai eu sunt statulu, numai limb'a mea poate fi limba diplomatica, erale vostre trebuie să se smulga ca noighi'a din grâu, eu singura voi pune deregulatori fără să intrebui pe turmele neunguresci, ce pecurari să li punu, nu me voi uită, daca ve veti pot să intielegi cu ei său ba, daca veti avea incredere in ei au ba, pentru că eu am voia si potere să asiediu pretotindenc omeni credintiosi planurilor mele, si voi nu aveti să me intrebati, de ce facu asă, ci voi sunteți datori numai să ascultati, si să dati dare si ostasi.“ Omulu, ce ambla să ucida pre altulu, si-a perdutu dreptulu de a fi suferit in societatea omenescă: asă si-a pierdutu dreptulu de a fi suferit in natiunile de pre pamantu si natiunea, care lucra spre stingerea altor'a dupa atari massime; o natiune cu minte recunoscere drepturi si obligatiuni imprumutate, si nu provoca pe altele, ca să se apere de ea, ca de o fera selbatca. Bine a dispusu natur'a, ca libertatea omului să nu fie restrinsa, de cătu pana candu este acesta subu guvernului celu firescu alu parintilor săi, care nu-i cade greu nimicui, tocm'a pentru că este firescu; er daca ese de subu guvernului parintescu, natur'a nu va, ca să fie unu omu sierbu altui omu, ci va să fie liberu in tota vieti'a, ea va, ca mai multi omeni liberi să facă comunetăti, sate si state libere, si

aceste să se guverneze de guverne asediate cu votulu tuturor liberilor dupa legi puse de universitatea tuturor liberilor, nu cu mandate.

Cu acel'a ecaretate a natiunilor e legata strinsu libertatea loru de a se desvolta fia-care dupa firea sa in tote pările vietiei statului. De aci urmează, că pe langa tota uneitatea statului nu este de lipsa neci uniformitate de dreptu, cu atât mai putien uniformitate de limba. Ce e dreptu, se dice, că daca ar fi atât-a drepturi intr'unu statu, cum suntu d. e. in Austri'a: dreptu austriacu, ungurescu, sasescu, afara de cele beseresci, alu caror numeru e si mai insemnatu; ci daca ar fi numai unu dreptu in totu tienutulu statului: prin acesta ar cresce amarea cetătianilor cătra patria comune; din contra, varietatea drepturilor particolare misioare amarea cătra acea-si, si flăcesc statulu. La acel'a au observat de multu politicii cei mai mari, că sanetatea statului, ca si a altui corpu organicu, depinde de la proportiunea partilor si a intregului, in care se face dreptatea si a drepturilor. Unu cetătianu, o cetate, o provincie poate să-si uite de statulu, de care se tiene: asta e o intemperie de tote dilele, dar' contranaturale; inse amore adeverata numai cătra unu statu ca acelui-a potu să aiba cetătianii, in care toti iau parte la tote negoziile statului. Este o parere falsa, daca crede cineva, că dobendesc statulu nimicindu forme individuali; candu ar pot să crea cineva in tota urba, in totu satulu unu sentimentu, in cătu să se tienă maretii ver-care, că e membru alu statului: prin acesta intregulu statului ar' dobendii potere nouă; asă dobendesc si prin drepturile particolare, candu aceste suntu puse de voi a cea universale a poporilor diferite; din contra, impunendu-le unu dreptu, care nu respunde firei loru, inceta a luă parte la lucrurile statului, se instraineaza cătra elu si lu-parasescu (Savigny). (Va urmă-

dete impărtării premiei, celor ce s-au distinsu la concursu, unu aeru de serbare și solemnitate.

Martii seră dînă imparătării premiei, localul societății strălucă de lumina, și de flori, resună de cantările a două muzice militare. În gradina, multime de invitați în haine de serbatore se preambulau și asteptau momentul de a se impărtăși premie. Acelu moment venit, multimea se grămădi în spațiose sale de arme, domnii Hodosiu și Romanu, frați iubiti și neinvinsi luptători de peste Carpați, presiedea la imparătirea... Daru aci să lasăm cuventul presedintelui societății, dlui Urechia, care vorbă astu-felu în cele mai caldurose aplaște:

„Societatea română de arme, gimnastică și dare la semnăre onore de a face astă seră serbarea distribuirei premiei lor la concurintii tragerii la semnă, suptu presedintă a două din membrii Academiei Române, onorab. dd. Hodosiu și Al. Romanu (vivat). Se cuvine ca premiele pentru trageră la semnă să fie primite de concurintii din manele acestor barbati de peste Carpați.

„Dator Presedinti, Domnului și Domnilor!

„Permiteti, că, după o deprindere, ce mi-o cunoșteți de aură, să ve spunu, nu unu discursu, ci o istorioră... și, totu după deprinderea mea, să spre a nu ocasiună incretire de sprincenă cui-va, care ar crede, că facem vr'o alusione cătu de mica, — voiu luă aces istorioră tocmai de la Indiani.

Era, dese istorioră nostra, era odata unu poporu barbaru, necultu, ingamfatu ca totu ce este necultu. Acestu poporu domnia asupră vailor si plaiuriloru Himelaiului, văi si plaiuri acordate de marele Brahma, creditiosului poporu alu Indiei. Si domnia asupră creditiosului poporu nemulu celu barbaru, era domnia lui o insemană prin sange si nedreptate!...

„Luptă poporulu indianu secli în contră barbarului tiran; Brahmanii săi iubiti cadiuseră cu sutele, cu miile, unii la inchisore, altii la macel....

„Si totu luptă inca Brahmanii!...

„Daru Brahmanii era puteni si nemulu barbaru multu: daru Brahmanii imbetranceau pe fia-care dî si d'in nemulu barbaru pe fia-care dî nasceau nuoi tirani....

„Marele Alatati, crainu nemului barbaru, se ingamfa mereu, căci credea, că pentru eternitate e invinsu indianulu Himelaiului.

„Intr'o dî, Alatati preamblandu-se pe tierii infloriti ai Gangelui, diariesc căte-va dieci de copii indiani jucandu-se la unu jocu nuou si insolitu.

„— Vedeti, — dîce Alatati la ai săi, vedeti cu ce jocu se ocupă acei copii.

„Tiranulu se apropia de copii, ingrozită de scenă ce vedîu:

„— De ce ve jupiti pelea copii? intrebă elu pe grupu.

„— Ca să nu ni-o mai jupescă tiranulu, nici să ne mai ingrozesca cu juparea de pele.

„— De ce ve impungeti corpulu cu sageti?

„— Ca să nu ne mai ingrozesca sagetile tiranului, respunse altu grupu....

„Alatati surise la relatarea celoru vediute de tramisi... Spune inse poemulu, că pana la anulu, Alatati planse amaru.

„Facem si noi, domnilor, cesti d'in societatea de arme, ce-va camu ca copiii Brahmanului, ne deprindem a

amblă cu armele, cu cari ne amenintia său ar' cuteză a ne amenintă alu de Alatati... Atât'a deosebire este, că noi nu le intorcemu contră noastră, căci, suptu scutul si conducea lui Carol I, noi n'avem să ne temem de Alatati, (aplaște prelungite), ci ne deprindem a amblă cu ele pentru a primi cu cinstea cuvenita caprarii, carii totu se laudă pe colo... că voru tramite in România, să ne repuna... Ce dîciu ne deprindem?... Pe viulu Ddieu să vina!... Ecă veti vedē indata copii de 8 ani si de 14, luandu premie la carabina si pistolu... Haidi Alatati tramite-ti caporali!... (Apela viu.)

„Domnilor,

„Nu e de lipsă, să ve spunu cea-a ce deja cunoșteți, cum societatea noastră abia de 6 lune organizată, a luat si pe tota dînă iè desvoltari imbucuratorie. Curendu, gratia încurajării si protecției, ce i-a datu M. S'a Domnitorul românescu său guvernă si patrioticul consiliu comunale din capitală, societatea va avea o superba instalatiune si unu locu mai apropiat de cătu acesta.... Atunci nu 400 membri, căti compună adi societatea, dar de pretutindine Români voru aflu în societate locu de a redeprinde armă si de a inveta să o intorecă contră neamicilor Romanismului. — (Ură aplaște).

„Domnilor si Domnilor,

Venindu acum la scopulu particulariu alu serbarei din astă-seră, amintescu, că societatea ce am onorea a presedě, urmarindu nu numai resultate in interesulu membrilor ei, ci cătu se pot in favorea Romanilor in genere (căci Romanismul e inscris pe drapelul ei!) Societatea noastră, dîcu, a chiamatul pentru a patră ora in concurintă de tragere la semnă pe meseriasii, industriasii si neguiațiorii români. In mai putin de trei dîle s'au incersis d'in acesti-a circa 200, cari au trasu, acum doue dîle, unii la carabina si altii la pistolu. — Ecă indata 23 d'intre concurintăi, carii au facutu mai multe puncte, voru primi d'in manele dd. presedinti, — frați din Ardelu, — suvenirile victoriei loru. Veniti iubiti frați de le primiti, nu atâtua ca premie, ci ca simbole de legatura intre cei ce vi-le dau si voi... Fia ca ele să ve amintescă, că după cum acolo, in loculu tragerii la tientă, ati trasu in NEAMICU si DISCORDIA *) asiè, la tempu, trebuie să sciti ucide discordia d'intre voi spre a poté apoi cu inlesnire intorecute iute poterile contră Neamicilor tieri si ai Romanităii. (Apela intușiate.)

Candu aplaștele incetara, premiatii se apropiara după apelul si primira d'in mană fratiloru loru de peste Carpați resplată dibacici loru; printre dinsii, unu copilasii de optu ani, despre care vorbă d. Urechia in discursulu seu, venit la rondu si in aplaștele cele mai viue primi resplată sea si mangaiare si sărutările toturor. — Generatiune juna privesc accstu copilu!

Venit apoi premiarea membrilor societății, ce se distinseseră la concursulu, ce se facuse intre dinsii in dimineti-a acelei dîle. Apoi d. Hodosiu, cu o voce emotiunata, rostii cuvintele următoare:

„Domnilor! Pe cătu de neasceptata, pe cătu de surprindetoria este onore, ce ni-ati facutu chiamandu-ne a presedě la adunarea pentru distribuirea premiei daroi la sem-

*) Numele a doue tiente.

nu. Neasceptata, pentru că n'amu sciutu pana in momentul, candu ni-ati chiamatu la astă masa; surprindetoria, pentru că e pră onorifica pentru noi. E mare onore dea presedě la o institutiune, care este chiamata a cultivă trei lucruri mari si pră necesarie astădi. Gimnastică. exercitiul cu armele, si darea la semnă, suntu lucruri ce desvolteaza poterile fizice, ca poporul, ce le cultiva, să se pota opune cu vigore neamicului.

„Noi domnilor, si acumu, ca si in anul trecutu, am venit la d-vosra cu acelea-si simfiminte, cu acel-a si scopu. Cu simfiminte porură romanesci; cu scopulu de a ne consolidă in limba, a ne consolidă in literatura, si a ne consolidă in aspiratiuni; consolidate odata aceste, nici noi de d'incolu, nici d-vosra de aici, nu mai potem avea cuventu de a desparte despre consolidarea romanismului.

„Să traiti domnilor, să traiasca institutiunea, ce aii fundatul!"

Dupa d. Hodosiu, d. Romanu luă cuventul si cu cunoscută-i inlesnire spuse:

„Mi-veti permite domnilor, ca la cele ce disă confante si amicul meu Hodosiu, să adaugu si eu căte-va cuvinte si să ve multiameșeu pentru onore ce mi-ati facutu, care pentru noi fu cu atâtua mai suprindetoria cu cătu ea fu neasceptata d'in causa, că numai cu căte-va minute mai inainte de a se deschide solenitatea aflataramu despre onorifică insarcinare, ce ni-se da.

„Noi ca omeni de litere, dedati a presedě numai la insociri literare, vediendu-ne onorati cu presidulu unei reunii ca acăstă, intielegem pră bine insemnatatea Minersei armate, adica lipsa de a imprenă poterile spirituale cu cele fizice, si d'in acestu incidente doresc eu, ca dvostra in parte si Romanii in genere să manuesca armele fizice cu inteligiția, ce caracterizează elementul nostru.

„A trecutu unu anu Domnilor, de candu avusem fericea de a fi intimpinat aici cu jubire adeveratu fraternie, — acestu anu pentru noi cei de d'incolu fă unu anu de lupte, pre cumu bine sciti, — acumu venim d'in nou la frati nostri, ca prin iubirea loru să ne intarim, să ne otelim pepturile spre a combate mai de parte pentru dreptu si dreptate, pentru cauza nostra comuna.

„Fiti sicuri domnilor, că simfimintelor de iubire fraternă, dovedite aici, noi cei de d'incolu vomu respunde cu acelea-si simfiminte si astu-felu vomu conlucră cu toti, ca simfimintele noastre să se contopescă intr'ună.

„Să traiti Domnilor!"

Salutările si urările cele mai intușiate primira cuvintele patriotice si bine simfimite ale iubitilor frați si invențiații membrilor ai Academiei române. Cu totii erau fericiți a avea o ocazie atâtua de frumosa si într-o intrunire de unu asemenea caracteru, a aretă iubirea si respectul loru pentru acci-a, carii luptă spre aperația drepturilor si intereselor fratiloru de peste Carpați.

Serafă se sfârșă aproape de mieiul noptii, si toti se retraseră veseli si cu animă plină de speranță intr'unu viitoru, garantatul de desceptarea acelora simfiminte, cari au facutu gloria si marirea stramontorii nostri.

,Rom."

Proprietariu, redactoru respundetoriu si editoriu:
ALEANDRU ROMANU.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisor'a-Baziasi.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem. si la 8 ore — min. ser'a.
„ Poisionu "	10 " 24 " " 10 " 51 " "
„ Neuhäusel "	1 " 23 " diu'a, " 1 " 54 " năpteia
„ Pest'a "	5 " 19 " d. m. " 6 " 31 " deman.
„ Czepléd "	7 " 54 " " 9 " 14 " "
„ Segedinu "	12 " 12 " năpteia, 2 " 55 " dup. m.
„ Temisor'a "	3 " 55 " dem. " 7 " 47 " "
„ Jasenov'a "	8 " 4 " " *)
„ Beserică-Alba "	8 " 40 " "
Sosesc in Basiasi la	9 " 10 " "

*) De la Temisor'a la Baziasi comunică numai odata.

Basiasi-Temisor'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Basiasi	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beserică-Alba "	6 " 27 " "
„ Jasenova "	7 " 6 " "
„ Temisor'a "	10 " 40 " ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu "	2 " 26 " năpteia, 12 " 53 " diu'a
„ Czepléd "	6 " 35 " dem. " 6 " 21 " d. a.
„ Pest'a "	9 " 55 " " 9 " 30 " ser'a
„ Neuhäusel "	1 " 52 " diu'a, " 1 " 8 " năpteia
„ Poisionu "	4 " 48 " d. a. " 4 " 12 " dem.
Cosesc in Vien'a	la 6 " 36 " " 6 " — "

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute după medieadi, sosesc in Clusiu la 1 ora 30 minute după medieadi. Cale de 19½ mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesc in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.
Arad la Sibiu (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, sosesc in Sibiu la 2 ore 15 minute
năpteia. Cale are 34½ mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
Sibiu la Arad (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosesc in Arad la 1 ora 45 min. năpteia.
Temisor'a la Sibiu pleca in tote dilele la 6 ore deman., sosesc in Sibiu la 1 ora 30 min. după medieadi.
Sibiu la Temisor'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesc in Temisor'a la 7 ore 40 minute ser'a.
Temisor'a la Orsova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambata la 6 ore demaneti'a, sosesc in Orsova la 6 ore deman. Cale de 26½ mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
Orsova la Temisor'a pleca dominec'a marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, sosesc in Temisor'a la 6 ore ser'a in diu'a urmată.

Jasenov'a-Oravita.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam "	9 " 12 " "
„ Racasdia "	10 " 12 " "

Sosesc in Oravita la 10 " 57 " "

Oravita-Jasenov'a.

De la Oravita	pleca la 4 ore — minute după medieadi.
„ Racasdia	4 " 45 "
„ Jam "	5 " 38 " "

Sosesc in Jasenov'a la 8 " — "

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	6 " 25 " "
„ Czepléd	9 " 47 " "
„ Szolnoca	11 " 2 " "
Sosesc in Aradu	la 5 " — ser'a.

la 5 " — "

Aradu-Vien'a.